

Nr 928

Av herrar **Hedlund och Ohlin**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 125, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1966/67 m. m.*

(Lika lydande med motion nr 756 i Första kammaren)

Sveriges ekonomi kännetecknas f. n. av svåra balansrubbningsar. Betalningsbalansen visar sedan något år betydande underskott. Läget är snarare mera oroande än vad som förutsågs när statsverkspropositionen avlämnades i januari. Finansministern räknade då med att betalningsbalansunderskottet skulle sjunka med 400 milj. kr. under 1966. Denna minskning anses nu orealistisk, främst på grund av försämrade exportutsikter. Den negativa bytesbalansen 1965 förklarades delvis med att en stor lageruppyggnad skett. Lagerökningen, som har beräknats till 1 600 milj. kr. under 1965, förutses bli endast 900 milj. kr. innevarande år. Trots detta väntas underskottet i betalningsbalansen bli minst lika stort 1966 som 1965.

I kompletteringspropositionen räknar man med att konsumentprishöjningen skall kunna begränsas till 3,5 procent i år. Erfarenheterna av den hittillsvarande prisutvecklingen under året talar emellertid för att prisuppgången kommer att bli större. Konsumentprisindex har redan under perioden januari—mars 1966 ökat med ej mindre än 3,1 procent.

Det erkänns även på regeringshåll, att den bristande samhällsekonomiska balansen är en följd av en långsiktig utveckling. Bakom denna utveckling ligger regeringens bristande förmåga att hushålla med landets resurser. Den politik som förts står bl. a. inte i samklang med de åtgärder i stabiliseringspolitiskt syfte, som företagits i länder som vi är beroende av när det gäller utrikeshandeln.

Bristen på långsiktig planering och hushållning har åtskilliga gånger påtalats. Regeringens politik har lett till ett kraftigt ökat efterfrågetryck och en försämrad bytesbalans. Förutsättningarna för en jämn reformpolitik har härigenom försämrats.

Skattesystemet verkar i sin nuvarande utformning hämmande på den inhemska produktionen och försvårar konkurrensen med de utländska företagen. Vidare finns i skattesystemet föga av element, som skulle stimulera till arbetsinsatser och sparande, men en hel del som verkar i motsatt riktning. En skattereform bör nästa år genomföras efter i huvudsak de riktlinjer som innefattas i allmänna skatteberedningens förslag. Förslag härom

har framlagts i våra motioner I: 519 och II: 645 samt I: 500 och II: 619, vilka kommer att behandlas i riksdagen samtidigt med kompletteringspropositionen.

Det är beklagligt att regeringen saknar intresse för att samla representanter för det allmänna, arbetsmarknadens parter och näringslivet samt fristående ekonomisk expertis till gemensamma överläggningar om sådana åtgärder som tillsammans skulle utgöra en kraftfull politik mot prisstegringen. Regeringspartiets ensidiga aktioner mot vissa grupper i samhället är närmast motsatsen till det erforderliga samlande greppet och har ytterligare undergrävt förtroendet för regeringens politik i vida kretsar av vårt folk.

Det är av synnerlig vikt att förtroendet för penningvärdet snarast återuppbygges. Alternativet härtill är fortsatt snabb inflation. Förslag om ytterligare ingrepp av regleringsnatur, som sätter ner funktionsdugligheten i ekonomin och gör produktionstillväxten långsammare, kan i så fall vara att vänta från regeringens sida.

Regeringen har försatt sig i en mycket svår situation, som den nu försöker komma till rätta med genom kortsiktiga åtgärder. Något långsiktigt stabiliseringsprogram har regeringspartiet ej kunnat presterat. Från vårt håll har varnats för följderna av regeringens politik och föreslagits åtgärder som — om de i tid genomförts — skulle ha lett in på rätt spår och motverkat inflationen. Vissa huvuddrag av ett sådant program har senast framlagts i motionerna I: 539 och II: 664 till innevarande års riksdag.

Mot bakgrund av den nämnda situationen med en snarast tilltagande inflation och andra tecken på bristande samhällsekonomisk balans anser vi det angeläget att på nytt aktualisera vårt förslag till ett samlat stabiliseringspolitiskt program. Några huvudpunkter kan sammanfattas sålunda:

1. Budgetplaneringen bör göras fastare och få en mera långsiktig karaktär, så att reformarbetet kan tidsplaneras med hänsyn till de förväntade statsinkomsterna. Planeringen kan lämpligen omfatta en femårsperiod och bör få en rullande karaktär, som medger en kontinuerlig anpassning till det verkliga och förväntade läget. Den rullande femårsplanen skall ge bättre möjligheter att bedöma förutsättningarna för den ekonomiska politiken och att planera in olika reformer efter deras angelägenhetsgrad och det förefintliga finansiella och samhällsekonomiska »utrymmet».

2. En översiktlig nationalbudget innefattande tillgång och efterfrågan på olika slag av arbetskraft bör upprättas i syfte att förbättra grundvalen för en bedömning av de samhällsekonomiska resurserna. I denna bör redovisas såväl den totala användningen av arbetskraften som en sådan fördelning på olika arbetsmarknadssektorer att budgeteten kan tjäna som vägledning för åtgärder i syfte att anpassa tillgången till efterfrågan.

Denna budget bör upprättas varje år samt gälla för en längre tidsperiod, så att den kan användas även i planeringen av den framtida utbildningen.

3. Med nuvarande handläggning av anslagsfrågorna ges få möjligheter för riksdagen att granska budgeten ur besparingssynpunkt. Därför bör en parlamentarisk översyn av statsutgifterna göras med jämna mellanrum i syfte att uppnå effektivitetsvinster och kostnadsbesparingar. Tiden är nu inne för en sådan parlamentarisk besparingsulredning.

4. Den nuvarande omsättningsskatten bör ersättas med en konsumtionsneutral och förenklad mervärdeskatt som stärker de svenska exportföretagens konkurrenssituation gentemot utländska företag efter i huvudsak de riktlinjer som allmänna skatteberedningen angett. Samtidigt bör flertalet punktskatter avvecklas. Lättnader bör åstadkommas i den personliga inkomstskatten genom sänkning av marginalskatterna och sänkt inkomstskatt för lägre inkomster.

5. Det enskilda sparandet bör stimuleras genom att regeringen ger hög prioritet åt kampen mot inflationen. Vidare bör skattelättnader medges för medel upp till ett bestämt maximibelopp, som sparats under viss tid på särskilt konto eller för vissa särskilda ändamål. Med sikte på att stimulera det långfristiga sparandet bör tekniska förberedelser vidtagas genom riksgäldskontorets försorg för att utge värdefasta obligationer.

6. Konkurrensens värde för rationalisering, effektivitet och sänkta kostnader i produktionen bör konsekvent tillvaratas. Detta gäller inte minst inom den kostnadskrävande byggnadssektorn. Kreditmarknaden göres mera enhetlig med bättre effektivitet och mera konkurrens som riktpunkter. Pris- och kartellnämnden ges tillräckliga resurser för en intensifierad prisövervakning.

7. För att stärka medborgarnas förtroende för statsmakternas vilja och förmåga att med kraft och målmedvetenhet arbeta för penningvärdets försvar bör samråd äga rum mellan företrädare för det allmänna, arbetsmarknadens organisationer, näringslivet och fristående ekonomisk expertis. Sådana samråd bör syfta till att påvisa de samhällsekonomiska förutsättningarna för största möjliga reell inkomstförbättring för alla grupper och att klargöra att denna bäst uppnås genom att en allmän kostnadsuppressning undviks. Dessa samråd kan lämpligen äga rum vid återkommande rundabordskonferenser och förberedas i ett kontinuerligt arbetande ekonomisk-socialt råd.

Det ovan angivna är endast några sidor av en politik som söker målmedvetet främja ekonomisk balans och snabba ekonomiska framsteg för att därigenom bl. a. skapa goda förutsättningar för en dämpning av inflationen. Hit hör i övrigt bl. a. sådana åtgärder som ett mera energiskt stöd åt den vetenskapliga forskningen.

Med hänvisning till ovan anförd motivering hemställs,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 125 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skattereform och andra åtgärder i syfte att åstadkomma

en stabil ekonomi, inriktad på att främja ekonomisk tillväxt och hejda prisstegringarna, med utgångspunkt från det sjupektsprogram som framlägges i motionen.

Stockholm den 13 maj 1966

Gunnar Hedlund (cp)

Bertil Ohlin (fp)

Nr 929

Av herr Hermansson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 125, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1966/67 m. m.

(Lika lydande med motion nr 755 i första kammaren)

Det finns anledning understryka finansministerns konstaterande i kompletteringen till riksstatsförslaget att »kraven på stabiliseringspolitiken skärpts och en på den långsiktiga utvecklingen inriktad fördelning av resurserna blir än mera nödvändig». Vilka nya samhällliga åtgärder som därvidlag måste tillkomma blir oundvikligen den ekonomiska politikens huvudtema.

Huvudorsaken till den pågående inflationen är en på den ekonomiska högkonjunkturen grundad spekulationsrush, där storkapitalets vinstintressen är den styrande och avgörande kraften. Betydelsen av de samhällliga organens ekonomiska politik i stabiliserande syfte bör visst inte underskattas, men uppenbart är att denna inte förmått bemästra de med högkonjunkturen sammanhängande samhällliga problemen. Detta aktualiserar en omprövning av denna ekonomiska politik.

Inflationens följdverkningar är bekanta och något försök till detaljerad analys av dessa skall inte här göras. Vi nöjer oss med att erinra om några av de väsentligaste. Låglönegruppernas situation är i mångt och mycket en följd av inflationen. Värdet av sociala förbättringar — i fråga om pensioner och andra trygghetsåtgärder — har förringats. Å andra sidan har vissa mindre grupper i samhället, särskilt de med arbetsfria inkomster, tillskansat sig ökade realinkomster som ligger långt över genomsnittet för vanliga medborgare. Förmögenhetskonzentrationen har påskyndats. De ökade inkomst- och förmögenhetsklyftorna i samhället är den ekonomiska utvecklingens mindre tilltalande baksida.

Under senare tid har ett nytt problem tillkommit — den bristande ba-